

Реформація переосмислила сутність релігійного мистецтва

Продовжуємо розповідати про стосунки Реформації та сфери прекрасного. Максим Балаклицький поцікавився, яку репліку до цієї теми може подати виставка сучасного живопису “Велична Біблія”. Цю виставку експонує в українських містах Асоціація художників-християн .

Ольга Ярош – аспірантка кафедри філософії Житомирського національного університету імені Івана Франка: “Реформація взагалі торкнулась дуже багатьох сфер людського буття: різних видів мистецтва: образотворчого, музичного, літератури, архітектури, освіти. Найбільш яскравим є вплив реформаторського руху на музичне і образотворче мистецтво. Протестантизм просяк усі конфесії, усі сфери людського буття: мистецтва, архітектури, літератури, національного творення”.

У Середньовіччі мистецтво створювало предмети поклоніння, священні зображення – ікони, статуї, амулети. Спираючись на біблійну заборону зображати Бога з метою поклоніння такому зображенню чи фігурі, протестанти переосмислили мету і зміст релігійного мистецтва. Тепер мистецький твір є запрошенням до вивчення Біблії. Він постає ілюстрацією, притчею, спробою тлумачити Боже слово. А художник стає богословом і проповідником.

Ольга Ярош – аспірантка кафедри філософії Житомирського національного університету імені Івана Франка: “Говорячи про протестантизм, треба не забувати, що йому передували ренесансні ідеї. В центрі Ренесансу були гуманістичні ідеї, в центрі яких є людина. У мистецьких творах ми зустрічаємо людину, яка має свої почуття, своє якесь ставлення до оточуючого середовища. Людина вже існує як окрема особистість,

чого ми не бачили у середньовічному католицькому мистецтві”.

Прикладом протестантської естетики та місії в мистецькій сфері може бути пересувна виставка сучасного живопису “Велична Біблія”. Цю виставку експонують у багатьох містах України. Її організувала створена протестантами Асоціація художників-християн.

Ірина Хомасурідзе – куратор проекту «Велична Біблія»: «Мы старались выбрать библейскую тематику, которая написана на самом высоком уровне и не противоречит Слову Божьему, которая представляет красоту, могущество и ценность Слова Божьего в этих работах. Вы видите, что работы такие монументальные, значительные, очень интересные по содержанию и с художественной точки зрения».

У Харкові ця виставка проходила в художній галереї “Бузок”. Уже це місце деякі з авторів виставлених робіт сприймають як Божий знак.

Тетяна Рябуценко – художниця: “Началось всё с того, что мне позвонила моя хорошая подруга и говорит: «У меня есть мечта – создать в нашем городе христианскую выставку именно в этой галерее «Бузок». Мы поговорили, помечтали, чтобы здесь была живая музыка, чтобы здесь читалось Божье Слово. Очень хорошо это всё представили, и потом я просто начала стараться что-то делать. Мне [картины] начали сниться. Эта картина «Ангел Хранитель» мне приснилась – очень красивая, наполненная светом, и я поняла, что мне нужно начинать рисовать”.

Автори експонованих творів прагнуть виразити своє ставлення до біблійних цінностей, образів, ідей.

Юрій Шаповалов – художник: “На этой выставке я представил три работы, которые вошли в экспозицию харьковской галереи «Бузок». Сейчас вы видите композицию-триптих «Рождение к смерти Иисуса Христа, Спасителя человечества». На ней я изобразил, на центральном полотне, само рождение Иисуса, слева и справа изобразил ангелов. Две боковые работы, это

небожителі, які спостерігали за цим процесом, народженням Ісуса Христа. Сюжет взят з трьох Євангелій”.

У реформаційному мистецтві емоційний зміст твору невід’ємний від раціонального послання.

Ольга Ярош – аспірантка кафедри філософії Житомирського національного університету імені Івана Франка: “У протестантизмі особистий духовний досвід людини має велике значення, тому антропологи вважають основною засадою протестантизму, [що] це релігія, яка заснована на розумі, [де] релігію можна досягнути розумом”.

Юрій Шаповалов – художник: “На багатьох виставках я говорю людям, щоб вони завжди дивилися на назву. В назві художник завжди відображає суть, на що треба дивитися або що зображено. Тут суть така: народження Ісуса, нашого Спасителя, до смерті, тому що тут хрест, три хрести зображені. Щоб побачити ту суть цього акту, який відбувся на Небесах. Звичайно, таку роботу завжди треба пояснювати. Коли поясниш, що це ангели, це Йосиф, це Марія, глас Божий з неба – тоді розуміють”.

Відповідно, мистецькі пошуки тут є виразом духовного шляху творчої особистості.

Ольга Ярош – аспірантка кафедри філософії Житомирського національного університету імені Івана Франка: “У протестантизмі людина є такою, що відчуває свою гріховність, свою залежність від Господа і потребу налаштування особистих стосунків з Господом. Це вже людина, яка є динамічною, яка є активною. [Це] людина у пошуку”.

Любомир Мартинюк – художник: “Я Любомир Мартинюк, художник, який 25 років шукає своє покликання в творчості. Я вважаю, що треба шукати, бо неможливо знайти. Бо як знайду, буде вже нецікаво. Моє гасло: «Я завжди вчусь». Я маю учнів, але їм кажу: «Ви мене вчите». Я настільки нестандартно увійшов у мистецтво, в творчість, що називаю себе бунтівником у сучасному

мистецтві. Я пишу проти мистецьких канонів, руйную всякі стереотипи, навіть релігійні. Коли пишу картину релігійної тематики, думаю, що мене виженуть з церкви й точно сплять”.

Для художника-протестанта творчість є формою поклоніння, пізнання Бога.

Тетяна Рябущенко – художниця: “Пришло время, [и] сейчас я могу выражать свою любовь Господу в своих картинах. Наверное, наконец-то пришла какая-то свобода, пришло время что-то творить”.

Для авторів експонованих картин Біблія є чимось більшим, ніж видатною книгою. Це засіб спілкування із Творцем.

Любомир Мартинюк – художник: “Маю відчуття, що маю служити Богові. Прошов якийсь час, не пам’ятаю цього часу, чи півроку, чи пара місяців. Я Біблію почав читати з [книги] Буття. Зрозумів, що Бог не тільки слухає, Він говорить з людьми... Я говорю: «Боже, я хочу бути священиком. Може, Ти хочеш, [щоб] я ким іншим був?» [Господь відповів:] “Я тебе прошу бути художником”. Це перший раз у житті [я] почав малювати”.

У реформаційній естетиці віруюча людина не є пасивним спостерігачем Божих дій в історії. Особа набуває динаміки, проявляє себе в Божій реальності, реагує на рятівну діяльність Всевишнього у світі.

Ольга Ярош – аспірантка кафедри філософії Житомирського національного університету імені Івана Франка: “Прототипом середньовічної ікони послужив так званий «фаумський портрет». Що це таке? Це портрети, які писалися на надгробках померлих людей. Вони відрізнялися тим, що були статичні. Ніяких навіть натяків на рухи. Гри світла і тіні не існує, два-три кольори з їхніми відтінками. Та обличчя без емоцій з дуже великими широко відкритими очима, які нібито закликають кудись у глибину, у вічність, але не мають у собі життя. Протестантське мистецтво і мистецтво епохи Відродження подає нам людину

цілісну, людину з емоціями, з потягами до Бога, активну, діючу”.

Любомир Мартинюк – художник: “Їду з виставки, в маршрутці я получаю одкровення. Кажу: «Господи, а що таке хрест? Щоб я точно зрозумів». І мені Бог відповів: «Це те покликання, [коли] люди так бояться взяти за свою справу». Тобто музикант має співати, грати. Не чекати, щоб йому за це платили. Він просто радіє, що він музикант. Як пташка: вона не шукає, щоб її нагодували, вона співає, тому що це її дар. Я зрозумів: «Боже мій, я маю малювати, тому що без цього не можу, не можу не малювати». Коли малюю, це як насущний хліб. Коли Бог у той момент зцілює, коли є якась біда”.

**Максим Балаклицький, Сергій Шевченко, Олександр Федоров,
“Вісті надії”**